Gemeente Druten

Bijlage 1

Plan van aanpak uitwerking initiatiefvoorstel fractie Sociaal Maas en Waal -beschermd door cultuurhistorische waarden-.

1 INLEIDING

Op 22 april 2021 heeft de gemeenteraad besloten om de door de Fractie Sociaal Maas en Waal opgestelde nota "Beschermd door cultuurhistorische waarden" vast te stellen en daarbij ook het bestaande beleid over uitgangspunten op beschermde dorpsgezichten te betrekken.
De gemeenteraad heeft het college gevraagd om een voorstel naar de raad te sturen waarbij deze nota als uitgangspunt wordt genomen voor het toekomstige gemeentelijk beleid en aan te geven hoe de in deze nota verwoorde visie in bestemmingsplannen zal worden verankerd. Vertrekpunt daarbij is dat de gebieden "Kweldam, Afferden Deest" en "Het kerkpad en omgeving" in Horssen als beschermd dorpsgezicht worden aangewezen waarbij nieuwe bebouwing wordt uitgesloten, terwijl voor de overige in de nota genoemde gebieden aanvullende welstandseisen aan de bouw worden opgesteld, zodat de aanblik beschermd is.

In de brief van het college van 15 maart 2021 aan de Fractie Sociaal Maas en Waal heeft het college al aangegeven het belang van de in de nota genoemde gebieden te erkennen en waarderend te staan tegenover het initiatief om deze plekken beter te beschermen. Zij hebben daarbij aandacht gevraagd voor de juridische aspecten omdat ten eerste een aanpassing van de Erfgoedverordening noodzakelijk is om beschermde dorpsgezichten te kunnen aanwijzen en ten tweede dat wij willen anticiperen op de (nieuwe) instrumenten in het kader van de Omgevingswet. Ook heeft het college aangegeven rekening te willen houden met het draagvlak bij de bewoners van de aan te wijzen beschermde dorpsgezichten, zoals ons ook geadviseerd is door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK).

Met dit plan van aanpak wil het college voorzien in het door raad gevraagde voorstel. Daarbij wordt aandacht geschonken aan genoemde juridische aspecten en wordt aangegeven hoe de bewoners en eventuele andere belanghebbenden worden betrokken bij het proces teneinde het draagvlak te versterken.

2 AANWIJZING BESCHERMDE DORPSGEZICHTEN

Voor twee in de nota "Beschermd door cultuurhistorische waarden" genoemde gebieden – namelijk "Kweldam, Afferden Deest" en "Het kerkpad en omgeving" in Horssen – is het te doorlopen traject rond de voorgenomen aanwijzing als beschermd dorpsgezicht inmiddels opgestart met een opname in het veld (veldwerk).

Opstellen toelichtingen

De eerste stap bestaat uit het opstellen van een toelichting op de aanwijzing van de twee gebieden als beschermd dorpsgezicht door het Gelders Genootschap dat veel ervaring heeft met het opstellen van dergelijke toelichtingen.
Deze toelichting per dorpsgezicht omvat een korte beschrijving van de ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis, een beschrijving van de (waardevolle) huidige ruimtelijke karakteristiek een nadere typering van de te beschermen waarden en een begrenzingsvoorstel. De nota "Beschermd door cultuurhistorische waarden" zal hierbij dienen als een belangrijk vertrekpunt.
De nadere typering van waarden zal zodanig worden opgesteld dat deze een heldere basis vormt voor de vertaling naar de regelgeving in bestemmingsplannen dan wel omgevingsplannen onder de Omgevingswet.

Draagvlak

Het college stelt voor om middels een nog nader in te vullen vrije inloopavond buurtbewoners en andere belanghebbenden bij het proces rond de voorgenomen aanwijzing als beschermde dorpsgezichten te betrekken en de bevindingen daarvan in de (definitieve) rapportage te verwerken. De inloopavond zal in samenwerking met het Gelders Genootschap worden georganiseerd.

Aanpassen Erfgoedverordening en anticiperen op Omgevingswet

Voorafgaand aan de definitieve besluitvorming dient de gemeentelijke Erfgoedverordening te worden aangepast om aanwijzing mogelijk te maken. Het maakt daarbij niet uit of en wanneer de Omgevingswet inwerking treedt.
Het aanpassen van de Erfgoedverordening kan relatief eenvoudig geschieden aan de hand van Erfgoedverordeningen van gemeenten die de aanwijzing van gezichten als mogelijkheid daarin hebben opgenomen (bijvoorbeeld: Erfgoedverordening gemeente Voorst 2017)

De aanwijzing van gemeentelijke beschermde dorpsgezichten blijft mogelijk onder de Omgevingswet. In het Besluit Kwaliteit Leefomgeving zijn daartoe instructieregels opgenomen in artikel 5.130. De beschermende regelgeving in het omgevingsplan moet in ieder geval gericht zijn op het voorkomen van aantasting van het waardevolle karakter van het dorpsgezicht door sloop van bestaande gebouwen, de bouw van nieuwe gebouwen of andere belangrijke veranderingen.

Onder de Omgevingswet bestaat ook de mogelijkheid om *beschermde cultuurlandschappen* aan te wijzen. Daarbij gaat het om gebieden die vooral in landschappelijk opzicht waardevol zijn. In een omgevingsplan kunnen voor dergelijke gebieden regels worden opgesteld die bijvoorbeeld zijn gericht op het reguleren van bouw-, sloop-, aanleg- of kapactiviteiten ter voorkoming van de aantasting van het waardevolle karakter van het landschap. Dit willen we ook doen voor het dorpsgezicht Kweldam Afferden-Deest dat ook grote, meer landschappelijke delen omvat.

Verdere procedure

De verdere te doorlopen procedure hangt mede af van de precieze bepalingen van de aan te passen Erfgoedverordening. Aansluiting zal hierbij moeten worden gezocht bij de Awb. De uiteindelijke formele aanwijzing geschiedt door de gemeenteraad op voorstel van het college van Burgemeester en wethouders, nadat door het college advies is gevraagd aan de gecombineerde Commissie Ruimtelijke kwaliteit (welstand en cultuurhistorie). Voorafgaand aan de besluitvorming in de raad wordt een presentatie aan de raad of raadscommissie gegeven met een korte toelichting op de inhoud en de bevindingen van de inloopavond.

3 BESCHERMING OVERIGE GEBIEDEN

Voor de overige gebieden is het beschermen van de aanblik door middel van het opstellen van aanvullende welstandseisen het vertrekpunt van de nota "Beschermd door cultuurhistorische waarden". Deze in de nota vermelde overige gebieden zijn:

1. Afferden
   a. 't Hoog (Oude dorpshart; Kerkweg, Langeslag, Hoogstraat, Schoolstraat)
   b. Koningstraat (bebouwingslint Oeverwal)
2. Druten
   a. Ambthuisplein / Ambthuisstraat
   b. Kattenburg
   c. Waalbandijk (ensemble Waalbandijk; omgeving veerhuis, theekoepeltje)
   d. Kasteelplaats (Kasteelpad, brug en voorplaats, Binnengracht en Buitengracht)
3. Puiflijk (gebied rondom oude Toren; voormalige kerkhof, Houtsestraat, Kerkpad, Oude school, Kloosterhof)

Uit de toelichtingen op de gebieden in de nota blijkt dat de in de nota beoogde te beschermen waarden vooral de bebouwing betreffen voor zover zichtbaar vanaf de publieke ruimte, meer in het bijzonder de gevels. De bij de gebieden opgesomde kwaliteiten betreffen echter ook andere waarden. Zo gaat het bijvoorbeeld voor wat betreft de Koningstraat in Afferden ook om het behouden van het zicht op de scherpe overgang tussen oeverwal en komgebied en derhalve het voorkomen van (teveel) nieuwbouw. En bij de Kasteelplaats in Druten worden juist de waardevolle structuren vermeld.

Het Gelders Genootschap heeft in een gesprek op 25 augustus 2021 met de fractie Sociaal Maas en Waal over de mogelijke aanpak aangegeven dat de te beschermen waarden ook in deze overige gebieden eerst nader getypeerd zouden moeten worden om goed te kunnen bepalen wat momenteel en t.z.t. onder de Omgevingswet de meest adequate instrumenten zijn en in hoeverre aanvullend beleid wenselijk en nodig is.
Met alleen aanvullende welstandseisen kunnen de cultuurhistorische waarden onvoldoende worden gewaarborgd. Welstandsadvisering kan bovendien alleen binnen de marges van de regelgeving in bestemmingsplannen / omgevingsplannen. Nieuwbouw, sloop en zelfs ingrijpende wijzigingen van

waardevolle karakteristieke, maar niet beschermde, panden kunnen daarmee niet worden voorkomen.

Daarom stellen wij voor om voor deze 7 overige gebieden eerst een nadere typering van de (cultuurhistorische) waarden op te (laten) stellen waarbij ook ruim aandacht wordt besteed aan waardevolle niet beschermde panden. Indien u hiermee instemt willen wij graag met u overleggen op welke wijze uw raad - of een afvaardiging - bij de uitwerking kan worden betrokken.

Nadat de waarden nader zijn getypeerd kan bekeken worden welke instrumenten het meest geschikt zijn om de beoogde bescherming te realiseren. Daarbij kan ook gedacht worden aan het opstellen van lijsten van karakteristieke panden. Dit is mogelijk onder de huidige wet- en regelgeving en dat blijft ook het geval na inwerking treden van de Omgevingswet waarin veel ruimte is voor locatie-gebonden maatwerk.
Onder de huidige wet- en regelgeving kan in bestemmingsplannen worden gekozen voor een dubbelbestemming "waarde - cultuurhistorie" voor karakteristieke panden met daaraan gekoppeld een sloopverbod en een instandhoudingsverplichting van de uiterlijke verschijningsvorm, waarbij kan worden afgeweken bij omgevingsvergunning (onder vermelding van criteria). Vergelijkbare regelgeving blijft ook mogelijk onder de Omgevingswet.

4 VERDRAG VAN GRANADA; OMGEVING VAN HET MONUMENT

Wij stellen voor om bij de bescherming van de cultuurhistorisch waardevolle gebieden - zowel de beide aan te wijzen beschermde dorpsgezichten als de 7 overige gebieden – tevens rekening te houden met de omgeving van het monument.

Als uitwerking van het Verdrag van Granada zijn gemeenten namelijk verplicht om aantasting van de omgeving van (voor beschermde) rijksmonumenten en (gemeentelijke) monumenten die op grond van het omgevingsplan zijn beschermd, te voorkomen, als die monumenten door die aantasting worden ontsierd of beschadigd. Naast het voorkomen van achteruitgang gaat het ook om het verbeteren van de kwaliteit van de omgeving, zodat het monument beter wordt beleefd of gewaardeerd.
Wat tot de niet aan te tasten omgeving van een beschermd monument moet worden gerekend, zal van geval tot geval verschillen. In het ene geval kan dit zich beperken tot de naastgelegen percelen of panden, bijvoorbeeld bij een monument in een smal straatje. Of (een deel van) de straat, gracht of het plein waaraan het monument gelegen is. In andere gevallen kan er sprake zijn van een ruimere samenhang met de omgeving, bijvoorbeeld in het geval van een windmolen, een landgoed of een historisch landmark.

Door bij het opstellen van de nadere typering van de te beschermen waarden in elk van de gebieden ook de omgeving van de daarbinnen gelegen monumenten nadrukkelijk te betrekken kan voor deze gebieden alvast worden voorzien in de uit het verdrag van Granada voortvloeiende verplichtingen.

Samenvattend overzicht + tijdspad

	Omschrijving	Uitvoering	Beoogd tijdspad	Begroting
	Opstellen Pva	Gelders Genootschap i.s.m. Gemeente Druten	Gereed januari 2023	€ 4.000
	Beslisnota voorbespreken	Pfo	Week 3,4	--
	Beslisnota (raadsvoorstel) in college	Beleidsmedew. WDW	Di 31 januari	--
	Raadsvoorstel	Griffie/Presidium	13 februari	--
	Raadsvoorstel	Griffie/RTG	2 maart	--
	Raadsvergadering	Gemeente Druten	16 maart	--
A	**Aanwijzing beschermde dorpsgezichten (2)**			
	Opstellen concept-toelichting op de aanwijzing inclusief begrenzingsvoorstel	Gelders Genootschap	Voorjaar 2023	€ 11.200
	Vrije inloopavond voor bewoners en andere belanghebbenden	Gemeente Druten i.s.m. Gelders Genootschap (GG)		--
	Advisering door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	CRK		--
	Opstellen definitieve toelichting en definitieve begrenzing	GG	B&w 30 mei	--
	Presentatie raad / raadscommissie	GG + WDW	6 juli	--
	Besluitvorming in de gemeenteraad over de aanwijzing	N.B.: mede afhankelijk van de bepalingen in de aangepaste Erfgoedverordening	28 september	--
	Aanpassen Erfgoedverordening	WDW	Afhankelijk van of en wanneer de Omgevingswet in werking treedt. 4 april B&w Raad 25 mei 2023	--
	Opname regelgeving in bestemmingsplan / omgevingsplan	Team GO	Eind 2023-begin 2024.	--
B	**Bescherming overige gebieden (7)**			
	Opstellen nadere typering van de te beschermen waarden	GG (in samenspraak met (afvaardiging) raad + CRK)	n.n.b	€ 2.800
	Per gebied bepalen welke instrumenten het meest geëigend zijn om de waarden te beschermen	idem	n.n.b.	--
	Bepalen verdere traject voor deze gebieden afhankelijk van de uitkomsten van de	GG, WDW, CRK	n.n.b.	--